

'चाय पे चर्चा' वगैरे करून पाकड्यांचे वाकडे शेपूट सरळ होणार नाही



मुंबई- पाकिस्तानकडून वारंवार होणा-या शस्त्रसंधी उल्लंघनावरून शिवसेना पक्षप्रमुख उद्धव ठाकरे यांनी केंद्र सरकारवर निशाणा साधला असून ‘चाय पे चर्चा’ वगैरे करून पाकड्यांचे वाकडे शेपूट सरळ होणार नाही असं म्हटलं आहे. उद्धव ठाकरे यांनी मोदी सरकारवर टीका केली असून केंद्रात बसलेले सत्ताधारी पाकिस्तानी राज्यकर्त्यांना चोख उत्तर कधी देणार हा खरा प्रश्न आहे अशी विचारणाही केली आहे. सीमेपलीकडून पाकिस्तानी सैन्याने बुधवारी पुन्हा एकदा गोळीबार केला. त्यात महाराष्ट्रातील संभाजीनगरचे जवान किरण थोरात शहीद झाले होते. उद्धव ठाकरे यांनी जवान शहीद होत असल्याने सामना संपादकीयमधून संताप व्यक्त केला.

किती दिवस पाकड्यांचा हा मस्तवालपणा आपण सहन करणार आहोत? आमच्या सैनिकांनी शस्त्रसंधीचे सर्व नियम पाळायचे. कोणतीही कुरापत काढायची नाही. पाकिस्तानने मात्र त्यांच्या मनात येईल तेव्हा शस्त्रसंधीचे बंधन एकतर्फी झुगारून घ्यायचे, गोळीबाराच्या फेरी झाडायच्या. पुन्हा हिंदुस्थानी सैनिकांच्या चौक्यांबरोबरच नागरी वस्त्यांनाही सोडायचे नाही. निरपराध नागरिकांचे बळी घ्यायचे. पाकिस्तानच्या या कुरापतींना आपले जवान चोख प्रत्युत्तर देतात हे खरे असले तरी केंद्रात बसलेले सत्ताधारी पाकिस्तानी राज्यकर्त्यांना चोख उत्तर कधी देणार हा खरा प्रश्न आहे असं उद्धव ठाकरेंनी म्हटलं आहे. चोख उत्तर दिले जात नाही तोपर्यंत जवान आणि निरपराध नागरिकांच्या रक्ताने प्रत्यक्ष नियंत्रण रेषा ‘लाल’ होतच राहील. पाकिस्तान शस्त्रसंधी पाळत नाही, सीमेवर गोळीबार करतो, जम्मू-कश्मीरमध्ये दहशतवादी हल्ले घडवतो.

हिंदुस्थानी लष्कराच्या जवानांविरोधात स्थानिक नागरिकांना भडकवतो. महाविद्यालयांतील तरुण-तरुणींना सैनिकांवर दगडफेक करायला लावतो. हिंदुस्थानी सैन्याने मागील वर्ष-सवा वर्षात दीडशेपेक्षा जास्त दहशतवाद्यांचा जम्मू-कश्मीरमध्ये खात्मा केला हे खरे असले तरी सीमेवर पाकिस्तान आणि जम्मू-कश्मीरमध्ये दहशतवादी यांचा उच्छाद सुरूच आहे असं उद्धव ठाकरे बोलले आहे. त्यात सीमावर्ती गावांमधील

नागरिकांसाठी ‘बंक्स’ बांधण्याचा निर्णय सरकारने घेतला आहे. पाकिस्तानने जम्मू-कश्मीर सीमा ‘युद्धक्षेत्र’ बनवले आहे असाच त्याचा अर्थ प्रामुख्याने ज्या राजाी, पूंछ, कटुआ भागांत जवळजवळ १३ हजार बंक्स बांधले जाणार आहेत. नागरिकांच्या सुरक्षेसाठी हे ठीक आहे, पण पाकिस्तान शस्त्रसंधीची जी सरीस विटंबना करीत आहे ती पूर्णपणे थांबवणे हाच सीमेवरील शांतता आणि सुव्यवस्थेचा खरा उपाय आहे.

मुंबई ते पुणे मार्गावर सर्वेक्षणासाठी ड्रोनचा वापर

मान्सूनपूर्व तयारीसाठी मध्य रेल्वेची तयारी

मुंबई- पावसाळ्यात मुंबई ते पुणे मार्गावर रुळांवर साचणारे पाणी, कर्जत ते पुणे पट्ट्यात असणाऱ्या डोंगरदऱ्यांमुळे दरडी कोसळण्याचा असलेला धोका पाहता या संपूर्ण भागाचे सर्वेक्षण करून योग्य उपाययोजना मध्य रेल्वेकडून केल्या जाणार आहेत. सर्वेक्षणासाठी ड्रोनचा वापर केला जाणार असून त्यासाठी पोलिसांची परवानगीदेखील मागण्यात आली असल्याची माहिती मध्य रेल्वेकडून देण्यात आली. दरवर्षी पावसाळ्यात रुळांवर पाणी साचल्याने मध्य रेल्वेची उपनगरीय रेल्वे सेवा पूर्णपणे कोलमडते. तर कर्जत ते पुणे या पट्ट्यात असणाऱ्या डोंगरदऱ्यांमुळे रुळांवर दरडीही कोसळतात. मध्य रेल्वेकडून यासाठी प्रत्येक वर्षी यशस्वीरीत्या मान्सूनपूर्व तयारी केल्याचा दावा केला जातो. मात्र हा दावा फोलच ठरतो. नालेसफाई करतानाच कचरा उपसून काढणे, पाणी उपसण्यासाठी पंप मशीन बसविणे इत्यादी कामे केली जातात.

मात्र या कामांचे योग्य नियोजन करता यावे आणि रेल्वे सुरळीत सुरू राहावी यासाठी मुंबई ते पुणे मार्गावर सर्वेक्षण करण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे. त्यासाठी ड्रोन कॅमेऱ्यांचा वापर केला जाणार आहे. ड्रोनचा वापर करण्यासाठी



पोलिसांची परवानगी मागण्यात आली आहे. ड्रोन हे भाड्याने घेण्यात येणार असून त्यासाठी प्रति किमी तीन ते पाच हजार रुपये भाडे देण्यात येईल. डोंगरदरी भागातील धोकादायक खडकांचे स्कॅनिंग करणे, खडकांवरील तडे शोधून काढणे, पाणी साचणारे सखल भाग टिपणे इत्यादी कामे ड्रोन कॅमेऱ्यांमार्फत करतानाच उपाययोजना केल्या जाणार आहेत.

प्लास्टीक बाटल्या वापरणाऱ्यांना मुदतवाढीचा दिलासा का नाही?

मुंबई- प्लास्टिक आणि थर्माकोल उत्पादकांचे म्हणणे ऐकण्याची तसेच त्यानुसार निर्णयात सुधारणा करण्याची तयारी बुधवारच्या सुनावणीत दाखवणाऱ्या राज्य सरकारने त्यादृष्टीने जराही वेळ न देवडता प्लास्टिक आणि थर्माकोल बंदीबाबतच्या अधिसूचनेत तत्परतेने सुधारणा केली. त्यानुसार प्लास्टिकच्या बाटल्यांवर पुनर्प्रक्रिया करण्यासाठी वा अस्तित्वात असलेल्या मालाची विल्हेवाट लावण्यासाठी उत्पादकांना तीन महिन्यांची मुदतवाढ देण्यात आली असून गुरुवारी उच्च न्यायालयाला त्याची माहिती सरकारतर्फे देण्यात आली. परंतु प्लास्टिक बाटल्या उत्पादकांना तीन महिन्यांच्या मुदतवाढीचा दिलासा देताना या बाटल्या वापणाऱ्यांनाही असाच दिलासा (दंडात्मक कारवाईबाबत) का दिलेला नाही, अशी विचारणा करत न्यायालयाने सरकारच्या या निर्णयाबाबत प्रश्नचिन्ह उपस्थित केले. प्लास्टिक आणि थर्माकोल



न करताच सरकारने ही बंदी लागू केल्याचा आरोप करत राज्यभरातील प्लास्टिक आणि थर्माकोल उत्पादक संघटनांनीन्यायालयात धाव घेतली आहे. न्यायमूर्ती अभय ओक आणि न्यायमूर्ती रियाज छागला यांच्या खंडपीठासमोर गेल्या दोन दिवसांपासून या प्रकरणी सुनावणी सुरू आहे. गुरुवारी झालेल्या

सुनावणीच्या वेळी प्लास्टिक आणि थर्माकोल बंदीबाबतच्या अधिसूचनेत सुधारणा करण्यात आल्याची माहिती राज्य सरकारतर्फे वरिष्ठ वकील ई. पी. भरूचा यांनी न्यायालयाला दिली. या सुधारित अधिसूचनेनुसार प्लास्टिक बाटल्या उत्पादकांनी बाटल्यांवर पुनर्प्रक्रिया करणारे ‘रिक्वर्ड वेंडिंग मशिनस बसवावे वा पुनर्प्रक्रिया करणाऱ्यांसेबत करार करण्याची अट घालत प्लास्टिक बाटल्यांवरील बंदी उठवली. शिवाय बाटल्यांचा दर्जा कसा असेल याबाबतही अटी घालण्यात आलेल्या आहेत. तसेच अस्तित्वात असलेल्या बाटल्यांची विल्हेवाट लावण्यासाठी उत्पादकांना तीन महिन्यांची मुदतवाढ देण्यात आली आहे. सरकारने दिलेल्या या माहितीनंतर पास्टिक बाटल्या उत्पादकांप्रमाणे त्यांचा वापर करणाऱ्या लोकांनाही मुदतवाढीचा दिलासा दिला आहे का, अशी विचारणा न्यायालयाने सरकारकडे केली.

पृष्ठ १ वरून

मराठी एकीकरण समितीवर कार्याध्यक्ष म्हणून प्रदीप सामंत यांची निवड

एकत्र येऊन कार्य करण्यासाठी तसेच मराठी बांधवांना एकत्र जोडण्यासाठी श्री. प्रमोद सामंत यांची सर्वांनुमते कार्यध्यक्ष म्हणून निवड करण्यात आली. यावेळी नवनिर्वाचित कार्यध्यक्ष श्री. प्रदीप सामंत यांच्याशी चर्चा केल्यानंतर त्यांनी लवकरच संघटनेचा नियम व अटीच्या अधीन राहून मराठी भाषा, मराठी शाळा, मराठी माणसाच्या हक्कासाठी योगदान देऊन व सर्व जिल्हयाजिल्हयात फिरू न मराठी एकीकरण बद्दल कार्यशाळा घेऊन मराठीचा दर्जा वाढवू, यासाठी मी वचनबद्ध राहीन असे सांगितले.

आश्रय ट्रस्टतर्फे कुळयेवाडी विकास मंडळाच्या स्मरणिकेचा प्रकाशन सोहळा मोठ्या उत्साहात साजरा

येणार आहे. सदर वर्धापन दिनामध्ये अनेक प्रकरचे कार्यक्रम आयोजित करण्यात आले आहेत. यामध्ये आश्रय सामाजिक सांस्कृतिक शैक्षणिक ट्रस्टद्वारे मोफत आरोग्य तपासणी शिबीर व उपचार तसेच मोतीबिंदू शस्त्रक्रिया व चष्मावाटप करण्यात येणार आहे. मोबाईलचा वापर कमी करून मैदानी खेळ मुलांनी जास्त प्रमाणात खेळावे यासाठी ३६ गावातून तरुण मुलांचे मंडळ क्रिकेटचे सामने खेळण्यासाठी या गावी येणार आहेत. यासाठी मोठ्या प्रमाणात क्रिकेटचे सामने घेऊन उत्कृष्ट बक्षिसे देण्यात येणार आहे. व सर्व खेळाडूंना आश्रय ट्रस्ट चे प्रशस्तीपत्र देऊन गौरवण्यात येणार आहे. ग्रामीण शाळेला आश्रय ट्रस्टतर्फे संगणक देण्यात येणार आहे. विरंगुळा म्हणून नेत्रहिन अशा कलाकारांचे वादयवृंद येथे आयोजित करण्यात आला आहे. अशाप्रकारचे विविध कार्यक्रम सुचि स्मरणिकेद्वारे प्रकाशित करण्यासाठी सदर कार्यक्रम आयोजित केला होता. यामध्ये भोलेनाथ मंदीर ट्रस्ट चे श्री. रवि सोडा व सर्व ट्रस्टी, पोलिस बातमीचे सर्व पत्रकर विनोद मेढे , संजय लाड , किशोर मुल्या, प्रविण सुर्वे, अनिल मेहता, सागर परब , सौ. अश्विनी नाईक परब, दिवाकर परब तसेच सर्व कुळयेवाडी ग्रामस्थ मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

कणकवलीमध्ये राणेचा भाजपला दे धक्का; गुहागरात अपक्ष जोरात

मुंबई - राज्यातील सर्वच राजकीय पक्षांनी प्रतिष्ठेच्या केलेल्या सहा नगरपालिकांच्या निवडणुकीत भाजपने बाजी मारून आपणच नंबर वन असल्याचे पुन्हा एकदा सिद्ध केले आहे. दरम्यान राज्याचे लक्ष लागलेली कणकवली नगरपंचायत नारायण राणे यांच्या महाराष्ट्र स्वाभिमान पक्षाने खिशात टाकली. विशेष म्हणजे ज्या भाजपच्या कोट्यातून नारायण राणे खासदार झाले त्यांनीच या निवडणुकीत भाजप- शिवसेनेचा दारूण पराभव करत भाजपला एकदमच वेगळाच धक्का दिला. कहर म्हणजे महाराष्ट्र स्वाभिमानने राष्ट्रवादी काँग्रेसशी आघाडी करून ही निवडणूक लढवली होती.

तीन महिन्यांत लावा प्लॅस्टिकची विल्हेवाट



मुंबई : प्लॅस्टिक बंदीसंबंधी राज्य सरकारने २३ मार्च रोजी काढलेल्या अधिसूचनेला स्थगिती देण्यास उच्च न्यायालयाने शुक्रवारी नकार दिला. या निर्णयामुळे प्लॅस्टिक उत्पादक व विक्रेत्यांना मोठा झटका बसला आहे. प्लॅस्टिकच्या वस्तूंची विल्हेवाट लावण्यासाठी न्यायालयाने तीन महिन्यांची मुदत दिली आहे.

राज्य सरकारने २३ मार्च रोजी अधिसूचनेद्वारे प्लॅस्टिकचे उत्पादन, साठा, विक्री व वापर करण्यास बंदी घातली. या बंदीला महाराष्ट्र प्लॅस्टिक उत्पादक संघटना व काही विक्रेत्यांनी उच्च न्यायालयात आव्हान दिले होते. सरकारने उत्पादक व विक्रेत्यांची बाजू न ऐकताच ही अधिसूचना काढली असून ती केंद्राच्या ‘पर्यावरण संरक्षण कायदा’शी विसंगत असल्याचे याचिकाकर्त्यांचे म्हणणे होते.



राज्य सरकारच्या पर्यावरण विभागाला बंदी घालण्याचा अधिकारच नाही. त्यामुळे अधिसूचनेला स्थगिती द्यावी, अशी विनंती याचिकाकर्त्यांनी केली होती. मात्र, सरकारने योग्य प्रकारे अधिकाराचा वापर केला. याबद्दल सरकारने दिलेले स्पष्टीकरण समाधानकारक आहे, असे सांगत न्यायालयाने स्थगिती नकारली.

तोपर्यंत दंडात्मक कारवाई करू नका

नागरिकांकडे असलेल्या प्लॅस्टिकच्या वस्तूंची विल्हेवाट लावण्यास सरकारने एक महिन्याची मुदत दिली होती. मात्र एक महिना पुरेसा नाही. त्यामुळे तीन महिन्यांचा अवधी द्यावा आणि या काळात त्यांच्यावर दंडात्मक कारवाई करू नये, असे निर्देश न्यायालयाने राज्य सरकारला दिले.

राज्यातील लोकांचे आरोग्य अधिक महत्वाचे

प्लॅस्टिक उत्पादकांना होणाऱ्या नुकसानाची आम्हाला जाणीव आहे. मात्र प्लॅस्टिकच्या कचड्यामुळे पर्यावरण व नागरिकांच्या आरोग्यावर होणारे विपरीत परिणामही लक्षात घेतले पाहिजेत. त्यामुळे राज्य सरकारने घातलेल्या बंदीमुळे याचिकाकर्त्यांच्या मूलभूत अधिकारांचे उल्लंघन होत आहे, असे आम्हाला वाटत नाही,’ असे म्हणत उच्च न्यायालयाने राज्य सरकारचा प्लॅस्टिक बंदीचा निर्णय योग्य ठरवला.

ग्रॅज्युइटी विलंबावर व्याज

मुंबई - तीन दशकांपूर्वीच्या भ्रष्टाचाराच्या प्रकरणात निदीष सुटल्यानंतर एका माजी उपजिल्हाधिकाऱ्याला ग्रॅज्युइटीची रक्कम विलंबाने मिळाली खरी; मात्र राज्य सरकारने या विलंबाबद्दल सेवानिवृत्तीची तारीख लक्षात न घेता न्यायालयीन निकालाच्या तारखेपासूनच्या अवघ्या दोन वर्षासाठीच व्याजाची रक्कम दिली. त्यामुळे याप्रश्नी माजी अधिकाऱ्याने मुंबई उच्च न्यायालयापर्यंत लढा दिला आणि अखेर तो यशस्वी झाला.

उच्च न्यायालयाने त्याला सेवानिवृत्तीच्या तारखेपासूनच्या विलंबाबद्दल व्याजाची रक्कम देण्याचा आदेश सरकारला दिला असल्याने सरकारी कर्मचाऱ्यांच्या बाबतीत हा महत्त्वाचा निर्णय मानला जात आहे. विनोदकुमार दीक्षित सन १९८४मध्ये उप जिल्हाधिकारी पदावर कार्यरत असताना त्यांच्यावर भ्रष्टाचाराचा आरोप झाला होता आणि त्याप्रकरणी त्यांच्याविरुद्ध भ्रष्टाचार प्रतिबंधक कायद्याखाली गुन्हा नोंदवण्यात आला होता. याविषयीचा खटला प्रलंबित



सेवानिवृत्तीच्या म्हणजेच १ एप्रिल १९९७पासूनच्या कालावधीसाठी मिळायला हवी, असा दीक्षित यांचा आग्रह होता. त्यामुळे त्यांनी याप्रश्नी महाराष्ट्र प्रशासकीय प्राधिकरणासमोर (मॅट) अर्ज केला होता. मात्र, ग्रॅज्युइटीविषयीचे नियम आणि सरकारी ‘जीआर’च्या आधारे दीक्षित यांनी केलेला युक्तिवाद आमन्य करत ‘मॅट’ने त्यांचा अर्ज फेटाळून लावला. त्यामुळे दीक्षित यांनी अॅड. शैलेंद्र पेंडसे यांच्यामार्फत ‘मॅट’च्या निर्णयाला उच्च न्यायालयात आव्हान दिले.

संपादकीय... तोट्यातल्या गिरण्या

विदर्भातून मोठ्या प्रमाणात कापसाचा पुरवठा होत असल्याने, राज्यातल्या वस्त्रोद्योगाला चालना द्यायसाठी तीस वर्षांपूर्वी सहकारी सूत गिरण्यांना प्रोत्साहन द्यायच्या धोरणाची अंमलबजावणी केली. सहकारी योजनांचा लाभ घ्यायसाठी किलोभर कापसाचे उत्पादनही होत नसलेल्या भागातही सहकारी सूत गिरण्यांची नोंदणी आणि उभारणी करायचा सपाटा सहकार सम्राटांनी लावला. या सूत गिरण्यांद्वारे उत्पादित होणाऱ्या सूताचा पुरवठा इचलकरंजी, सोलापूर, भिवंडी या भागातल्या यंत्रमागांना होईल, सूताला आणि पर्यायाने कापसाला चांगला भाव मिळेल, असा दावा तेव्हाच्या काँग्रेस सरकारने केला होता. पण प्रत्यक्षात मात्र या सूत गिरण्या म्हणजे सरकारच्या दृष्टीने पांढरे हत्तीच ठरले. त्यांचा उपयोग काही कापूस उत्पादक शेतकरी, यंत्रमागधारक आणि कापड उद्योगालाही फारसा झाला नाही. परिणामी राज्यात मंजुरी मिळालेल्या २८१ सहकारी सूत गिरण्यातील १७३ सूत गिरण्या कशा बशा सुरू झाल्या. बाकीच्या शंभरवर सूत गिरण्यांसाठी सरकारने दिलेले शेकडो कोटी रुपयांचे भाग भांडवल, सहकारमहर्षींनी जनतेकडून भागभांडवल आणि बँकांकडून कर्जे काढून सूत गिरण्यांच्या इमारती बांधून घेतल्या. पण, प्रत्यक्षात मात्र या सूत गिरण्या सुरूही झाल्या नाहीत. बहुतांश सूत गिरण्यात सूतकताईची यंत्रसामुग्रीही आली नाही. परिणामी दक्षिण आणि पश्चिम महाराष्ट्रातल्या अशा बहुतांश सहकारी सूत गिरण्यांच्या इमारती गेली अनेक वर्षे मोकळ्याच पडलेल्या आहेत. २००८ मध्ये सुरू असलेल्या १७३ सूत गिरण्यांपैकी फक्त ५२ गिरण्यात सूताचे उत्पादन सुरू होते आणि तेव्हाही त्यातल्या ५० सूत गिरण्या तोट्यात होत्या आणि त्यांचा तोटा १३२ कोटी रुपयांचा होता. तोट्यातल्या या पन्नास सहकारी सूत गिरण्या विदर्भातल्याच म्हणजे कापूस उत्पादक भागातल्याच आहेत. तरीही त्यांना नफा काही मिळवता आलेला नाही. आता या गिरण्यांचा तोटा १९७० कोटी रुपयांवर गेल्यामुळे त्या आता बंद पडण्याच्या मार्गावरच आहेत. सध्या सुरू असलेल्या ६७ सूत गिरण्यातील बहुतांश सूत गिरण्या तोट्यातच असल्याने, या वाढत्या तोट्यातल्या सूत गिरण्या सुरू ठेवायसाठी सरकारला पुन्हा आर्थिक सहाय्य करावे लागेल. फक्त चारच सूत गिरण्या सध्या नफ्यात सुरू आहेत. सहकारी सूत गिरण्यांना मंजुरी आणि भागभांडवल द्यायचे काँग्रेस सरकारचे धोरणच मुळात वस्त्रोद्योग आणि कापूस उत्पादकांना प्रोत्साहन द्यायच्या ऐवजी सहकार महर्षींना त्यांच्या नव्या साम्राज्यासाठी सरकारी आर्थिक मदत देणे असेच असल्याने राज्यातल्या सहकारी सूत गिरण्यांच्या नियोजनाचा अपेक्षेप्रमाणेच फज्जा उडवला आणि सुरू झालेल्या आणि नंतर तोट्यात गेलेल्या अनेक सहकारी सूत गिरण्या बंद पडल्या. या कर्जबाजारी सूत गिरण्या दिवाळखोरीत काढल्या गेल्या. ज्या सूत गिरण्या सुरू होत्या, त्यांच्या सूताला मागणी असली, तरी कापसाची खरेदी आणि सूताला मिळणारी किंमत यात सातत्याने तफावत पडत गेल्याने गिरण्यांचा तोटा वाढत गेला. खेळत्या भांडवलाच्याअभावी या गिरण्यांचा कारभार ठप्प झाला. काही गिरण्यांनी तर महाराष्ट्र राज्य वीज मंडळाकडून घेतलेल्या विजेची बिलेही थकवली. परिणामी मंडळाने विजेचा पुरवठा तोडला आणि या गिरण्या बंद पडल्या. महाराष्ट्राच्या ज्या दुष्काळी भागात जनतेला पिण्याचे पाणी टँकरने पुरवावे लागते, अशा भागातही काँग्रेसच्या सरकारांनी आपल्या मर्जीतल्या नेत्यांना सहकारी साखर कारखाने मंजूर केले होते. परिणामी महाराष्ट्र डोंगराळ आणि दुष्काळी भागातही सहकारी साखर कारखान्यांचे पेंव फुटले. साखर कारखान्यांचा गळीत हंगाम चालवायसाठी, पाणी टंचाईग्रस्त-दुष्काळी भागात पुरेसा ऊस नसल्याने १००-२०० किलो मीटर अंतरावरून उसाची वाहतूक करून सहकारी साखर कारखाने चालवले गेले. दुष्काळी भागातल्या सहकारी साखर कारखान्यांचा आर्थिक कारभारही उधळपट्टीचा आणि बेपर्वाईचा असल्याने राज्यातले असे अनेक सहकारी साखर कारखाने आर्थिक संकटात सापडले. बंद पडले आणि नंतर दिवाळ्यात निघाले. सहकारी सूत गिरण्यांच्याबाबतही नेमके असेच चुकीचे धोरण स्वीकारून ते अंमलात आणले गेले. या सहकारी सूत गिरण्यांना राज्य आणि केंद्र सरकारकडून मिळणारे अनुदान, हेच सहकारमहर्षींचे आकर्षण होते. अनुदान मिळाले आणि ते संपले. सरकारचे हजारी कोटी रुपयांचे भाग भांडवलही याच बंद पडलेल्या सूत गिरण्यात अडकून राहिले. लोकांच्याकडून जमवलेले हजारी कोटी रुपयांचे भाग भांडवलही असेच अडकले आहे. आता ज्या सूत गिरण्यांची विक्री झाली, त्या गिरण्यांच्या सभासदांचे शेकडो कोटी रुपयांचे भागभांडवल बुडाले. बंद पडलेल्या आणि विक्री झालेल्या राज्यातल्या सहकारी साखर कारखान्यात सरकारने आणि सभासदांनी गुंतवलेल्या हजारी कोटी रुपयांच्या भाग भांडवलाचीही अशीच अवस्था झाली. विदर्भातून सातआठशे किलोमीटर अंतरावरून कापूस विकत घेऊन, त्याची वाहतूक करून सूत गिरण्यात आणायसाठी होणारा भांडेखर्च तेव्हा सरकारनेही पश्चिम महाराष्ट्रातल्या सूत गिरण्यांना मंजुरी देताना विचारात घेतला नव्हता. राजकीय सोयीसाठी या सूत गिरण्यांना मंजुरी आणि नंतर भांडवलाचा पुरवठा सरकारने केला होता. वास्तविक विदर्भ, मराठवाड्यात कापसाचे उत्पादन होत असल्याने त्याच भागात सहकारी सूत गिरण्यांची उभारणी होणे शेतकरी आणि नियोजनाच्या दृष्टीनेही योग्य होते. पश्चिम महाराष्ट्रातल्या सहकारी सूत गिरण्यांना सरकारने मंजुरी दिली तेव्हा विदर्भातल्या कापूस उत्पादक शेतकऱ्यांनी त्या धोरणाला विरोधही केला होता. पण, सरकारने तो जुमानला नाही. परिणामी सूत गिरण्यांचे हे नवे प्रक्रिया उद्योग सरकारला आर्थिक खड्ड्यात घालणारे ठरले. कापूस पिकत नसलेल्या भागात सूत गिरण्या उभारणाऱ्या काँग्रेस सरकारचे हे नियोजन कुणाच्याही हिताचे ठरले नाही. उलट ते कापूस उत्पादक शेतकरी, सरकार आणि वित्तीय संस्थांसाठी आतबड्ड्याचे ठरले. सहकारी सूत गिरण्या विदर्भातल्या शेतकरी आणि पणन संस्थांच्याकडून कापसाची खरेदीही पूर्ण करीत नसल्याचेही महालेखापालांनी केलेल्या लेखापरीक्षणात उघड झाले आहे. नियोजनाचे असे दिवाळे कडणारी सरकारे महाराष्ट्रात सत्तेवर होती. त्यामुळेच कापूस उत्पादक शेतकरी आणि सहकारी सूत गिरण्यांचे सभासद शेतकरीही असे आर्थिक संकटात सापडले. नियोजन कसे नसावे, याचे महाराष्ट्रातल्या बहुतांश तोट्यात चालणाऱ्या सहकारी सूत गिरण्या हे उत्तम उदाहरण ठरावे.



संपादक:- दिपक मोरेश्वर बाईक

मूलनिवासी: येथे आणि तेथे!

युरोपीय वसाहतवाद्यांनी १५व्या व १६व्या शतकात जगातील नवनवे भूप्रदेश शोधून काढले. अमेरिका, आफ्रिका, ऑस्ट्रेलिया, न्यूझीलंड या प्रदेशांत त्यांनी आपल्या वसाहती केल्या. तेथे रेड इंडियन्स, नेटिव्ह ऑस्ट्रेलियन्स, पापुआ, मावरी या एतद्देशीय लोकांची पूर्वीपासूनच वस्ती होती. या ‘एतद्देशीय’ लोकांचे वंश नष्ट करण्याची त्यांनी मोहीम चालविली .

१९व्या शतकातील औद्योगिक क्रांतीमुळे शहरे विकसित होऊ लागली आणि वसाहतवादी व मूलनिवासीमधील दरी वाढत गेली. ‘मूलनिवासींच्या’ अस्तित्व व विकासाचे प्रश्न निर्माण झाले. यातूनच जगभर मूलनिवासींची एक संघर्षशील चळवळ चालू झाली.

‘आदिवासी’ हे मूलनिवासी आहेत असा सिद्धांत ब्रिटिशांनी येथे मांडला. मूलनिवासी ही संकल्पना राजकीय व सामाजिक. वस्तुतः कोणत्याही सामाजिक, आर्थिक व राजकीय संकल्पांचे उपयोगन वैज्ञानिक संकल्पनेप्रमाणे दुसरीकडे आहे तसे करता येत नाही. ब्रिटिशांनी मात्र उर्वरित जगात, असलेली ‘मूलनिवासींच्या’ प्रश्नांची चौकट भारतात, आदिवासींबाबत बसविण्याचा प्रयत्न केला. संयुक्त राष्ट्र संघाच्या आकडेवारीप्रमाणे आज ७० देशांत सुमारे ३५ कोटींच्या घरात ‘मूलनिवासी’ राहतात. १९९३ साली ‘जिनेक्वा’ येथे भरलेल्या जागतिक परिषदेत मूलनिवासींच्या हक्काबद्दलचे घोषणापत्र प्रसिद्ध झाले. यांत मूलनिवासींचे मूलभूत हक्क, स्वयंनिर्णय, समता व स्वातंत्र्याचे अधिकार, वांशिक भेदापासून मुक्तता मिळविण्याचा हक्क, सांस्कृतिक व भाषाशास्त्राविषयीचे हक्क, आर्थिक व सामाजिक विकास, नैसर्गिक साधन संपत्ती, बौद्धिक संपदा आदी गोष्टींचा समावेश आहे.

मूलनिवासींचे प्रश्न सोडविण्यासाठी द्वितीय महायुद्धानंतर लागू करण्यात आलेली नसल्याने पर्यावरणपट्ट्या काही सवलती मागितल्या. याचे प्रतिबिंब संयुक्त राष्ट्र संघाच्या घोषणापत्रात दिसते. या घोषणापत्राचा जगातील काही मूलनिवासींच्या संदर्भात विचार केला तर तो कदाचित न्याय्य ठरेल. परंतु याचा अर्थ असा नव्हे की भारतासही हे घोषणापत्र जसेच्या तसे लागू



‘आदिवासी’ हे मूलनिवासी असल्याचा सिद्धांत ब्रिटिशांनी मांडला

होईल. कारण भारतातील अनुसूचित जमातींना ‘मूलनिवासी’ व उर्वरित समाजास ‘आक्रमणकर्ते’ म्हणून घोषित करणे हेच मुळी चुकीच्या इतिहासावर व व्यावहारिकदृष्ट्या आधार नसलेल्या मांडणीवर आधारित आहे. संयुक्त राष्ट्र संघाच्या व्याख्येतील ‘मूलनिवासींची’ लक्षणे किंवा मुख्य बाबींच्या संदर्भात भारतीय ‘आदिवासींचा’ विचार केला तर या व्याख्येत भारतीय ‘आदिवासी’ बसतच नाहीत. कारण

भारतवासी हे व्यापक अर्थाने समान संस्कृती, समान आस्था, समान परंपरा, समान इतिहास या पूर्णात: कृत्रिम व अतार्किक ठरेल. भारतातील आदिवासी आणि दलित समाजाची मुक्ती ही देशाचे विभाजन करूनच शक्य आहे, अशी आग्रही मागणी आज केली जाते. वस्तुतः आपल्या देशातील जाती-समस्या ही एक सामाजिक समस्या आहे. ही निसर्गनिर्मित वंशवाचक किंवा वांशिक समस्या नाही. भारतातील आदिवासी आणि दलित हे मूलनिवासी आहेत असा सिद्धांत व प्रचार करणाऱ्या संस्था, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी दलित समाज हा वांशिकदृष्ट्या भिन्न असल्याचे कधीही म्हटले नाही, याकडे मात्र डोळेझाक करतात. वर्णभेदामुळे जाती निर्माण झाल्या, हा युरोपीय सिद्धांत बाबासाहेबांनी नाकारला. सर्व जातींची मंडळी ही एकाच वंशातील आहेत असे ते म्हणत. भारतात असंख्य जाती असल्या तरी त्यात खोलवर दडलेली सांस्कृतिक एकता आहे, असे त्यांनी प्रतिपादन केले आहे. भारतात आज विविध प्रकारच्या जाती-जमाती आहेत. त्यांच्या भाषा-बोली, पूजापद्धती

स्वतःची जीवनशैली जपली, वेगळी राखली हे जरी खरे असले तरी प्राचीन काळापासून ते भारतीय परंपरेशी जोडलेले आहेत. आदिवासींचे देव, कहाण्या, भाषा, गाणी, धर्मजीवन, श्रद्धाविश्व, नावे, सण-उत्सव व त्यातील गाणी इत्यादी गोष्टींकडे पाहिले तर या गोष्टी येथील नागर समाजाशी मिळत्या-जुळत्याच आहेत हा प्रत्यय कोणासही येईल. उदाहरणार्थ : वारली जमातीतील पुरुष व स्त्रियांमध्ये रामजी, महादू, धर्मा, लक्ष्मी, नवशी (नवसाने झालेली) ही नावे आढळतात. आदिवासी हे दसरा, दिवाळी, संक्रांत व होळी यांसारखे सण साजरे करतात. डॉ. जी. एस. धुये यांनी ‘गांड आणि मेन’ असे पुस्तक लिहिले आहे त्यातही त्यांनी अरण्यात राहणाऱ्या जनजाती या हिंदूच आहेत, असा निष्कर्ष काढला आहे. डॉ. इरावती कर्वे यांनीही आपल्या संशोधनातून हे सिद्ध केले आहे.

इंग्रज येथ्याअगोदर भारतात मूलनिवासी, आदिवासी या संकल्पनाच अस्तित्वात नव्हत्या. ब्रिटिश आल्यानंतरच भारतीयाना या संकल्पनांचा परिचय झाला व त्या इथे थोपविण्यात आल्या. वास्तविक पाहता इथे कोणीच मूलनिवासी नाहीत वा कोणी आक्रमक नाहीत. त्यामुळे ब्रिटिशांनी अमेरिका वा आफ्रिकेतील मूलनिवासींसाठी लावलेली फुटपट्टी येथील समाजास लावणे अवैज्ञानिक आहे. भारतातील दलित व जंगलदऱ्यांत राहणारे आपले हे समाजबांधव वांशिकदृष्ट्या व सांस्कृतिकदृष्ट्या भिन्न नाहीत. त्यामुळे इथे ‘मूलनिवासी’ व ‘बिगरमूलनिवासी’ असा भेदाभेद गर ठरतो.

आदिवासी हा एखाद्या मानवी संग्रहालयात ठेवण्याची प्रदर्शनीय वस्तू नाही, तर तो इथल्याच भारतीय समाजाचा जिवंत घटक आहे. तथाकथित ‘आदिवासी’ हा आपला समाजबांधव आहे. हे नागर समाजाने मानसिकदृष्ट्या समजून घेतले पाहिजे. आदिवासी समाजास शिक्षित करणे, त्यास विकासाच्या संधी उपलब्ध करून देणे ही काळाची आवश्यकता आहे. वेगवेगळ्या समाजघटकांना स्वीकार आणि समन्वय या तत्त्वांच्या आधारे एका समान सूत्रात गुंफणे ही भारतीय संस्कृतीची विशेष परंपरा आहे. त्यामुळे समाजाचा आदिवासी, बिगर-आदिवासी असा खंडित विचार न करता एकात्मिक विचार केला पाहिजे, यातच देशाचे हित आहे.

बेकायदा बांधकाम जमीनदोस्त

नवी मुंबई- कोणताही विकास परवाना न घेता खारघर-तळोजा नोड्स येथे केलेले अनधिकृत बांधकाम सिडकोच्या अनधिकृत बांधकाम नियंत्रण



पथकाने गुरुवारी जमीनदोस्त केले. तळोजा गाव येथील राष्ट्रीय महामार्ग ४लगत अनधिकृतराीत्या उभारण्यात आलेले सुमारे १०० व्यापारी गाळे निष्कासित करून अंदाजे दोन हजार चौरस मीटर क्षेत्र मुक्त करण्यात आले. खारघर-

तळोजा येथील सेक्टर ४९, सर्व्हे क्र. ९८ ए येथे सिडकोच्या मालनि:सारण वाहिनीला अडथळा ठरणारा बाघवान ईंग्लिश स्कूलचा अनधिकृत वर्ग आणि भिंत पाडण्यात आली. नवी मुंबई महापालिका क्षेत्रातील तुभें व घणसोली येथील अनधिकृत बांधकामेही पालिकेच्या अतिक्रमणविरोधी विभागाने जमीनदोस्त केली. यामध्ये तुभें विभागांतर्गत सेक्टर १९ ई शिवम कॉम्प्लेक्स येथे टेरेसवर अर्ना धिकृत हुक्का पॉलर चालू होता. या ठिकाणी अनधिकृत वाढीव बांधकाम व पत्रा शेड उभारले होते. हरपिक सिंग यांनी केलेल्या या अनधिकृत बांधकामास नोटीस बजावल्यानंतर पालिकेच्या अतिक्रमणविरोधी विभागाने बांधकाम पाडून ३० हजार रुपयांचा दंड वसूल केला.

विमान उड्डाणाला आणखी दोन वर्षे

नवी मुंबई विमानतळासंदर्भातील ३२ अटी पूर्ण करण्यास विलंब

नवी मुंबई- जमीन संपादन, विमानतळपूर्व कामे, धावपट्टी आणि टर्मिनल इमारत कामाची मुख्य निविदा, भूमिपूजन, सामंजस्य करार ही सर्व प्रक्रिया पार पडल्यानंतरही नवी मुंबई विमानतळाच्या धावपट्टीवरील पहिले उड्डाण हे २०२० शिवाय होण्याची शक्यता कमी असल्याची चर्चा सिडकोत सुरू आहे. पर्यावरण मंत्रालयाची परवानगी मिळवितांना सिडकोने सुमारे ३२ अटी पूर्ण करण्याची तयारी दर्शवली होती. त्या अटी पूर्ण करण्याची हमी दिल्यानंतर सिडकोला दुसरी पर्यावरण परवानगी मिळाली आहे, पण ती कामे प्रत्यक्षात अद्याप सुरू झालेली नाहीत. त्याचप्रमाणे या प्रकल्पात नष्ट होणारे कांदळवन व वृक्षसंपदेला पर्यायी झाडे

लावण्यात आलेली नसल्याने पर्यावरण प्रेमींनी न्यायालयात धाव घेतली आहे. प्रकल्पप्रस्तांचे १०० टक्के स्थलांतरही झालेले नाही. या सर्व अडचणींमुळे उड्डाणास विलंब होण्याची चर्चा आहे.



नुकत्याच झालेल्या संसदीय अधिवेशनात नवी मुंबईतील विमानतळावरून २०१९ पर्यंत पहिला टेक ऑफ होईल असे स्पष्ट करण्यात आले आहे. फेब्रुवारीत पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्या हस्ते

या प्रकल्पाचे भूमिपूजन झाले. त्या वेळीही या विमानतळावरून २०१९ पर्यंत पहिले उड्डाण होईल, असे जाहीर करण्यात आले होते, मात्र हे शक्य नाही असे सिडको अभियंत्यानी नाव न छापण्याच्या अटीवर सांगितले.

नागरी उड्डाण राज्यमंत्री जयंत सिन्हा यांनीही यापूर्वी केलेल्या हवाई पाहणी दीन्यानंतर हे विमानतळ २०१९ पर्यंत सुरू करणे शक्य नसल्याचे स्पष्ट केले होते. त्यांनी तर २०२२ पर्यंत या विमानतळावरून विमान उडविणे शक्य होणार नाही असे म्हटले आहे. सिडकोने आतापर्यंत कोणताही मोठा प्रकल्प वेळेत पूर्ण केलेला नाही. यात वाशी-पनवेल, ठाणे-तुभें रेल्वे, नेरुळ-उरण रेल्वे प्रकल्पांचा समावेश आहे.

कल्याण, डोंबिवलीत प्रदूषणाची धोक्याची घंटा



कल्याण- आधारवाडी कचराभूमीवर लागणाऱ्या आगी, औद्योगिक क्षेत्रातील कारखान्यांतून सोडले जाणारे वायू, वाहनांची वाढती वर्दळ अशा विविध कारणांमुळे कल्याण, डोंबिवली शहरांतील प्रदूषणाने वरची पातळी गाठण्यास सुरुवात केली आहे. प्रदूषित शहरांच्या यादीत नेहमीच आघाडीवर असलेली या दोन्ही शहरांतील हवेची प्रतवारी वर्षांचे बाराही महिने वाईट असल्याचे दिसून येते. त्यातही मार्चच्या शेवटच्या आठवड्यात आणि एप्रिलच्या पहिल्या आठवड्यातही कल्याणमधील हवेतील प्रदूषणाचा निर्देशांक २७४ अर्थात अत्यंत

धोकादायक पातळीवर पोहोचल्याचे स्पष्ट होत आहे. कल्याणे, डोंबिवली शहरांतील औद्योगिक क्षेत्र, दिवसेंदिवस वाढत जाणारी वाहतूक आणि बांधकामांमुळे शहरातील हवेची पातळी घसरत चालली आहे. या पट्ट्यात अनेक रासायनिक कारखाने असून तेथून बाहेर सोडले जाणारे वायू हवेत मिसळून हवेची गुणवत्ता ढासळवत आहेत. याबाबत गेल्या काही वर्षांपासून पर्यावरणप्रेमी सातत्याने ओरड करत असतानाच, कचराभूमीवर लागणाऱ्या आगींनी शहरवासीयांची चिंता आणणारी वाढवली आहे. मार्च महिन्यात आधारवाडी कचराभूमीला लागलेल्या आगीमुळे

कल्याणच नव्हे तर डोंबिवलीतील प्रदूषणाची पातळी वाढल्याची माहिती हाती येत आहे. महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळाकडून या दोन्ही शहरांमधील हवामानाची पातळी नियमीतपणे मोजली जाते. डोंबिवली येथील पिंपळेश्वर मंदिर येथे हवेतील प्रदूषके मोजण्याची यंत्रणा कार्यान्वित असून त्यातून मिळणारी माहिती थेट संकेतस्थळावर पाठवली जाते. या माहितीनुसार, या दोन्ही शहरांमधील धुलिकणांचे प्रमाण मोठ्या प्रमाणावर वाढले असून आधारवाडी कचराभूमीला लागलेल्या आगीमुळे प्रदूषणाची पातळी वाढली असल्याचे स्पष्ट होत आहे.

वसई-विरारमध्ये वर्षभरात १० हजार श्वानदंश

वसई-विरार शहरात श्वानांचा उपद्रव वाढला असून २०१७ या वर्षात शहरात तब्बल १० हजार श्वानदंशांच्या घटना घडल्याची नोंद महापालिकेने केली आहे. श्वानांचा उपद्रव रोखण्यासाठी १ कोटी ६८ लाख रुपये तर श्वान निर्बीजीकरणासाठीही १ कोटीहून अधिक खर्च केला आहे. कोट्यवधींचा खर्च करूनही श्वानदंशाच्या घटना वाढत असल्याने हा खर्च वाया गेला आहे.

वसई-विरार शहरात भटक्या श्वानांचा उपद्रव वाढलेला आहे. श्वानांमुळे नागरिकांना विविध त्रासाला सामोरे जावे लागत आहे. २०१७ या वर्षात शहरात तब्बल १० हजार श्वानदंशांच्या घटना घडल्याचे पालिकेच्या आरोग्य विभागाने म्हटले आहे. दररोज सरासरी ३० आणि महिन्याला सुमार ९०० श्वानदंशाच्या घटना घडत असतात. श्वानदंशाच्या घटनांमध्ये वाढ होत असल्या तरी त्यावरील लसी पुरेशा प्रमाणात उपलब्ध असल्याचे पालिकेचे

मुख्य वैद्यकीय अधिकारी डॉ. राजेंद्र चौहान यांनी सांगितले. पालिकेकडे सध्या नालासोपारा येथे ८० खाटांचे तुळीज रुग्णालय आणि स्वईट सर डी. एम. पेटीट अशी दोन रुग्णालये आहेत. याशिवाय २१ आरोग्य केंद्र, नऊ दवाखाने, दोन माता बालसंगोपन केंद्र आहेत. या सर्व ठिकाणी श्वानदंशांवरील



लशींचा पुरेसा साठा असल्याची माहिती त्यांनी दिली. वाढत्या श्वानदंशाच्या घटनांमुळे श्वानदंशावरील लसींवर पालिकेला खर्च करावा लागत आहे. गेल्या तीन वर्षांत महापालिकेने श्वान लशींसाठी १ कोटी ६८ लाख रुपये खर्च केला आहे. सार्वजनिक आरोग्य व्यवस्थेंतर्गत श्वानदंश झालेल्यांना लस दिली जाते, असे डॉ. चौहान यांनी सांगितले. महापालिकेने दिलेल्या माहितीनुसार गेल्या तीन वर्षांत १० हजार २५५ श्वानांचे निर्बीजीकरण करण्यात आले आहे.

